

KS. FRANCISZEK PŁACZEK

KS. PROF. DR HAB. BOLESŁAW PRZYBYSZEWSKI PIĘCDZIESIĄT LAT W SŁUŻBIE KOŚCIOŁA I NAUKI

Pół wieku kapłaństwa i pracy naukowej w ciągu siedemdziesięciu czterech lat życia — to osiągnięcie, jakie niewielu uczonym przypada w udziale. Tym bardziej, że — co należy podkreślić — działalność ta trwa nadal, wciąż żywa i intensywna.

Taki właśnie jubileusz pięćdziesięciolecia kapłaństwa oraz pięćdziesięciolecia pracy naukowej obchodzi w tym roku ks. dr hab. Bolesław Przybyszewski, profesor Papieskiego Wydziału Teologicznego w Krakowie¹.

Wybitny ten uczony, związany z papieską uczelnią od 1963 r., jest w zakresie sztuki kościelnej i archeologii chrześcijańskiej godnym kontynuatorem wielkich uczonych, profesorów Wydziału Teologicznego Wszechnicy Jagiellońskiej i Uniwersytetu Lwowskiego, jak ks. biskup Józef Pelczar czy ks. arcybiskup Józef Bilczewski, a przede wszystkim swoich bezpośrednich mistrzów: ks. prof. dr Tadeusza Glemmy i ks. doc. dr Tadeusza Kruszyńskiego.

Ale poza działalnością badawczą w dziedzinach specjalistycznych, ks. prof. Przybyszewski penetruje tak różnorodne dyscypliny naukowe, że czasem trudno pojąć, iż jeden człowiek może posiadać tak rozliczne zainteresowania.

Postać tego uczonego: wszechstronnego historyka sztuki, archeologa, historyka, paleografa, ikonologa, ikonografa, archiwisty, edytora, a przy tym wytrawnego pedagoga — właśnie ze względu na tak wyjątkową wielokierunkowość zainteresowań oraz ze względu na ogromny dorobek liczący się w skali europejskiej, sięgający około 150 pozycji bibliograficznych (wraz z przygotowanymi do druku), zasługuje ze wszech miar na to, aby ją ukazać w pełnym

¹ W dniu 9 grudnia 1981 r. w Polskim Towarzystwie Teologicznym w Krakowie odbyła się uroczystość jubileuszowa 50-lecia pracy naukowej i dydaktycznej ks. prof. dr hab. Bolesława Przybyszewskiego. Ks. dr hab. Jan Kuś, ks. prof. Kazimierz Drzymała, doc. dr Michał Rożek, doc. dr Józef Lepiarczyk i dr Ignacy Trybowski w swoich przemówieniach, wygłoszonych w czasie uroczystości, przedstawili działalność wieloletnią Jubilata, podkreślając ogrom. Jego zasług m. in. w zakresie archeologii chrześcijańskiej.

światle, a nawet należałoby jej poświęcić osobną wyczerpującą monografię.

Autor niniejszego szkicu podjął nieśmiałą próbę zarysowania postaci swego Mistrza i Nauczyciela, pragnąc w ten sposób wyrazić mu wdzięczność za hojne obdarzanie swych uczniów rezultatami własnych badań, za umiejętne poszerzanie ich horyzontów oraz wpajanie im szacunku dla wiedzy. Ale przede wszystkim pragnie mu podziękować za wszechpianie w dusze młodych kapłanów ideałów posłannictwa Chrystusowego i umiłowania stanu kapłańskiego oraz za ukazanie im w swojej osobie wzoru niezłomnego kapłana, człowieka-humanisty, uczonego.

Ks. prof. Bolesław Przybyszewski urodził się 13 IX 1908 r. w Skrzyszowicach (krakowskie woj. miejskie). Maturę złożył w gimnazjum im. Bartłomieja Nowodworskiego w Krakowie dnia 23 V 1928 r., po czym wstąpił do Metropolitalnego Seminarium Duchownego w Krakowie². W latach 1928—1933 odbył studia teologiczne na Wydziale Teologicznym UJ i 29 kwietnia 1933 otrzymał święcenia kapłańskie z rąk Księcia Metropolity Adama Stefana Sapiehy³. Już na studiach teologicznych ks. Przybyszewski uczęszczał — poza seminariami u ks. prof. Konstantego Michalskiego, następnie ks. prof. Tadeusza Glemmy (seminarium historii Kościoła w Polsce), na seminarium historii sztuki kościelnej, które prowadził ks. doc. Tadeusz Kruszyński. Ten ostatni zwrócił się do Księcia Metropolity Sapiehy z prośbą o umożliwienie ks. Przybyszewskiemu podjęcia studiów z zakresu historii sztuki na Wydziale Historyczno-Filozoficznym pod kierunkiem profesorów: V. Molégo, A. Bochnaka i S. J. Gąsiorowskiego. Książę Metropolita wyraził na to zgodę i od roku 1937/38 ks. Przybyszewski studiował historię sztuki pod opieką wymienionych profesorów. Dyplom magisterski w oparciu o egzamin i pracę pt.: *Iwo Odrowąż a klasztory norbertańskie w Hebdowie i Imbramowicach*, napisaną pod kierunkiem ks. prof. Tadeusza Glemmy, uzyskał 13 czerwca 1938 r., na Wydziale Teologicznym UJ.

W czasie II wojny światowej ks. Przybyszewski prowadził w Seminarium Metropolitalnym Krakowskim wykłady z historii Kościoła powszechnego, z archeologii chrześcijańskiej i historii Kościoła w Polsce, a w Seminarium Częstochowskim — wykłady z zakresu sztuki kościelnej. Od roku 1943, jako notariusz Kurii, objął opiekę nad jej archiwum, zaś od 1946 r. pełnił obowiązki archiwariusza Kapituły Metropolitalnej. Obie te funkcje sprawował do roku 1952. Przygotował wówczas szereg studiów z zakresu historii sztuki polskiej, dzięki którym mianowany został 8 XI 1948 r. członkiem Pol-

² *Katalog kościołów i duchowieństwa archidiecezji krakowskiej*, Kraków 1977 s. 40.

³ *Tamże*.

skiej Akademii Umiejętności jako współpracownik Komisji Historii Sztuki. W tym charakterze pracował do roku 1952. Na posiedzeniach tejże Komisji wygłosił 18 referatów. Niektóre z nich zyskały rozgłos europejski, np. o miejscu urodzenia i o narodowości Wita Stwosza⁴, czy o najwybitniejszym miniaturzycie polskim Stanisławie Samostrzelniku.

Ks. Przybyszewski ustalił również autorstwo tryptyków i innych dzieł sztuki; zebrał kilkaset wypisów źródłowych z lat 1440—1525, które ogłosił w trzech tomach pt. *Wypisy źródłowe do dziejów Wawelu*, wydanych nakładem Ministerstwa Kultury i Sztuki w latach 1960—1970.

Jako kanclerz Księżącej Kurii Metropolitalnej przedłożył ks. Przybyszewski na Wydziale Teologicznym UJ w Krakowie pracę doktorską pt.: *Dzieje kościelne Krakowa w czasie okupacji 1939—1945*. Promocja doktorska (doktorat teologii z zakresu historii Kościoła w Polsce) odbyła się 22 VI 1950 r. Od roku 1953 prowadzi ks. Przybyszewski wykłady z historii Kościoła i historii sztuki kościelnej w różnych seminariach zakonnych, a od 1963 r. jest wykładowcą historii Kościoła i historii sztuki kościelnej na Papieskim Wydziale Teologicznym w Krakowie.

W 1966 r. obejmuje ks. Przybyszewski wykłady na Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie, gdzie zaważowała katedra archeologii chrześcijańskiej po przejściu na emeryturę ks. prof. Antoniego Kwiecińskiego⁵. Wkrótce przedkłada ks. Przybyszewski pracę pt. *Złoty dom królestwa. Studium z dziejów krakowskiego cechu złotniczego od czasu jego powstania (ok. r. 1370) do połowy wieku XV* i po złożeniu kolokwium, dnia 8 XI 1967 r. uzyskuje tytuł doktora habilitowanego z zakresu historii sztuki kościelnej (zatwierdzony pismem Min. Ośw. i Szk. Wyższ. Nr UE-1-1999-26/68 z dnia 30 IV 1968 r.). W tymże roku ks. Przybyszewski uzyskał jeszcze tytuł: profesora nadzwyczajnego na Papieskim Wydziale Teologicznym, a w r. 1968 został członkiem Komisji Teorii i Historii Sztuki Krakowskiego Oddziału Polskiej Akademii Nauk. W r. 1969 ks. Profesor rezygnuje z pracy w Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie⁶.

Odnotować należy, że na tejże Akademii wszedł w skład zespo-

⁴ Por. J. Mitkowski, Dorobek naukowy ks. prof. Bolesława Przybyszewskiego (maszynopis w posiadaniu B.P.); Ks. Sz. Dettloff, *Zagadnienia twórcze krakowskiego ołtarza Wita Stwosza*, „Rocznik Historii Sztuki” t. I, Wrocław 1956, zał. III: Horb, s. 225—226; por. J. Bier, Recenzja pracy: *Katalog der Bildwerke in der Niedersächsischen Landesgalerie Hannover*, bearb. von Gert von der Osten, München 1957, „The Art Bulletin” vol. XVI, Dezember 1959, No 4, s. 344.

⁵ J. Pasierb, *Historia sztuki kościelnej*, w: *XX lat Akademii Teologii Katolickiej*, Warszawa 1976, s. 163.

⁶ *Tamże*.

łu dla prac bibliograficznych i wysunął postulat, aby opracować stan polskiej teologii posoborowej na podstawie publikacji ogłoszonych do końca roku 1968. Opracowanie to, przetłumaczone na język francuski, miało na celu poinformowanie zagranicznych ośrodków teologicznych o osiągnięciach teologii polskiej⁷.

Dnia 25 VI 1976 r. w Papieskim Wydziale Teologicznym w Krakowie został otwarty przewod w celu uzwyczajnienia profesury ks. Przybyszewskiego.

Na Papieskim Wydziale Teologicznym w Krakowie zorganizował ks. Przybyszewski pięć sesji naukowych: trzy poświęcone św. Stanisławowi; na czwartej, przygotowanej wspólnie z Instytutem Geografii Historycznej KUL, zreferował stan badań nad dziejami Kościoła w okresie okupacji, a piąta poświęcona była postaci Sługi Bożego ks. bpa J. S. Pelczara.

Ks. prof. Przybyszewski odbył wiele podróży naukowych do 18 krajów) — Austria 1936, 1938, 1969, Belgia 1975, Czechosłowacja 1971, Egipt 1964, Francja 1969, Gibraltar 1964, Grecja 1964, Holandia 1975, Liban 1964, Maroko 1964, NRD 1964, 1968, 1974, 1975, Rumunia 1964, Szwajcaria 1969, Tunis 1964, Turcja 1964, Węgry 1971, 1976, Włochy z Città del Vaticano 1938, 1964, 1969, 1975, ZSRR 1966, 1970, 1972.

Ks. Przybyszewski jest wybitnym paleografem, posiada doskonałą znajomość łaciny XV wieku. Wyniki badań z zakresu historii sztuki wzbogacił poprzez poszukiwania źródłowe. Ustalił na tej podstawie autorstwo wielu dzieł sztuki. W wyniku systematycznych kwerend w archiwach Kurii Metropolitalnej i Kapituły Metropolitalnej w Krakowie (czynionych w poszukiwaniu wiadomości z zakresu historii sztuki kościelnej) ogłosił ks. Przybyszewski cały szereg komunikatów.

W sprawach archeologii zajmuje ks. Przybyszewski swoje własne stanowisko w wielu sprawach objętych badaniami. Zapraszany na sympozja i kongresy archeologiczne często im przewodniczy, oraz ogłasza publikacje z zakresu najnowszych badań archeologii chrześcijańskiej. Po Kongresie Archeologów w Rzymie ogłosił pracę pt. *Początek starochrześcijańskiej sztuki obrazowej*. Przedstawił w niej ostatnie wyniki badań archeologów światowej sławy, którzy brali udział w powyższym kongresie, oraz wypowiedział w niej swój własny pogląd na powstanie obrazowej sztuki starochrześcijańskiej⁸. Wcześniej już (1968) wydał pracę z tego zakresu pt. *Początki architektury kościelnej przed czasami Konstantyna Wielkiego*.

W pracy tej rzucił nowe światło na problematykę miejsc zebrań

⁷ „Posoborowe publikacje teologiczne” w Polsce, Warszawa 1969.

⁸ B. Przybyszewski, *Początki starochrześcijańskiej sztuki obrazowej*, „Folia Historiae Artium” t. 15: 1979, s. 5—24.

pierwszych chrześcijan i domów zgromadzeń w miastach metropolitalnych, na nowe odkrycia w Dura Europos oraz wprowadził nowe elementy do poglądu na sztukę sepulkralną antyku⁹.

Po ustąpieniu ks. Antoniego Kwiecińskiego zawiązała w Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie katedra archeologii chrześcijańskiej, którą powierzono ks. prof. Przybyszewskiemu. W latach 1966/67 prowadził tam wykłady z zakresu problematyki malarstwa katakumbowego, w latach 1967/68 o architekturze starochrześcijańskiej, w latach 1968/69 — o mozaice starochrześcijańskiej i o katedrach średniowiecznych¹⁰.

Zarówno w Warszawie, jak i obecnie w Krakowie przekazuje ks. prof. Przybyszewski swoim słuchaczom podstawowe wiadomości z zakresu archeologii chrześcijańskiej i opracowuje dla nich zwięzłe podręczniki oraz skrypty, np. *Metodologia historii sztuki*, w której dał przegląd osiągnięć archeologicznych od Antoniego Bosio (1632) do najnowszych odkryć — dokonanych przez prof. M. Rostovtzeffa z uniwersytetu Yale w Stanach Zjednoczonych — w Dura Europos nad Eufratem, gdzie znaleziono jedyną na terenie Azji zachowaną świątynię wczesnochrześcijańską¹¹, pochodzącą z ok. 245 r. Następne skrypty to *Wstęp do historii sztuki starochrześcijańskiej* oraz *Problematyka malarstwa katakumbowego*¹².

Tematykę archeologii chrześcijańskiej uwzględnia ks. prof. Przybyszewski w swych wykładach do chwili obecnej, śledząc pilnie najnowsze odkrycia i publikacje z tej dziedziny.

Ks. Przybyszewski zajmuje się też ikonologią — problemami dotyczącymi treści dzieł sztuki. Wymienić tutaj należy studia z zakresu sztuki starochrześcijańskiej: wspomniane już *Początki architektury kościelnej przed czasami Konstantyna Wielkiego* (1958), oraz malarstwa późnośredniowiecznego: *Adoracja Baranka Van Eycka w kościele Św. Bawona w Gandawie* (1977) i renesansowego: *Chrystocentryzm w „Sądzie Ostatecznym” Michała Anioła* (1972). Wymienić tu należy również „Sąd Ostateczny” Jana Memlinga w Muzeum Pomorskim w Gdańsku (1979).

O zainteresowaniu ks. prof. Przybyszewskiego historią sztuki kościelnej świadczą liczne komunikaty i artykuły, mające podstawowe znaczenie dla poznania dziejów sztuki w Polsce: o pomnikach królów Michała Korybuta Wiśniowieckiego i Jana III Sobieskiego na Wawelu (1947); o działającym w XVIII w. w Polsce slyn-

⁹ Tenże, *Początki architektury kościelnej przed czasami Konstantyna Wielkiego*, „Studia Theologica Varsoviensia” t. 6: 1968, nr 2, s. 29—38.

¹⁰ J. Pasierb, *op. cit.*, s. 163.

¹¹ B. Przybyszewski, *Metodologia historii sztuki*. Wykłady z l. 1966/67 (maszynopis).

¹² Tenże, *Problematyka malarstwa katakumbowego*. Wykłady z l. 1966/67 (maszynopis).

nym architekcie Franciszku Placidim (1947); o wybitnym malarzu iluminatorze Stanisławie Samostrzelniku z Krakowa, cystersie z Mogiły (1948); o budowniczym królewskim z pierwszej połowy w. XVI Benedykcie zwanym „Sandomierzaninem” (1948); o kościele parafialnym z pierwszej połowy XVI w. w Zielonkach pod Krakowem (1949); o projekcie przebudowy kaplicy Saskiej przy katedrze krakowskiej (1950); o pochodzeniu znakomitego włoskiego architekta Bartłomieja Berrecciego (1951). Wśród tych odkryć najważniejsze miejsce przypada nieznanym archiwaliom dotyczącym Wita Stwosza (1951).

Prof. A. Bochnak tak pisze o początkach kariery naukowej ks. Przybyszewskiego: „Dużą działalność naukową rozwinął ks. Bolesław Przybyszewski... również krakowski absolwent, obecnie profesor historii sztuki w Seminarium Duchownym i proboszcz kościoła św. Krzyża w Krakowie. Wydał on tomy źródeł do dziejów Wawelu, oraz szereg rozpraw, w których udowodnił twórczość i ustalił nazwisko miniaturzysty Stanisława Samostrzelnika, odkrył, na podstawie poszukiwań archiwalnych, autorów wybitnych dzieł malarstwa krakowskiego epoki gotyckiej, jak poliptyk augustiański (Mikołaj Haberschrack), poliptyk olkuski (Jan Wielki i Stanisław Stary) czy tryptyk bodzentyński (Marcin Czarny), oraz wskazał miejsce urodzenia Wita Stwosza (Horb)”¹³.

Kwerendy pozwoliły ks. Przybyszewskiemu wydobyć z materiałów źródłowych nazwiska nieznanymi autorów wielu wybitnych dzieł sztuki gotyckiej, takich jak: tryptyk bodzentyński Marcina Czarnego (1949 i 1963); obrazy augustiańskie przypisywane malarzowi Mikołajowi Haberschrackowi (1952); ostatnio tryptyk książniczy, błędnie przypisywany Witowi Stwoszowi, wykonany w pracowni niejakiego Michała (1952), czy wreszcie poliptyk olkuski, wiązany dotychczas z Adamem z Lublina, a określony przez ks. Profesora jako dzieło Jana Wielkiego i Stanisława Starego (1961).

Poszukiwania źródłowe ks. Przybyszewskiego pozwoliły mu stanąć mocno na gruncie historii sztuki w artykułach: *Stanisław Samostrzelnik* w „Biuletynie Historii Sztuki” t. XIII (1951); *Marcin Czarny — późnogotycki malarz krakowski* w „Studiach Renesansowych” t. II (1963) *Powstanie i autorstwo poliptyku olkuskiego* w „Folia Historiae Artium” t. II (1965); *Z poszukiwań archiwalnych za warsztatami malarzkiej szkoły krakowsko-sądeckiej* w „Analecta Cracoviensia” (1969); (rozstrzyga problem na korzyść Krakowa) i *Krakowski ośrodek Karpentariuszów w połowie XV wieku* w „Folia Historiae Artium” t. VIII (1972).

Z kolei należy wymienić fundamentalne, wymagające benedyktyńskiej pracy dzieło ks. Przybyszewskiego, zamówione przez dy-

¹³ A. Bochnak, *Historia sztuki...*, s. 258.

rekcję Państwowych Zbiorów Sztuki na Wawelu. Są to tomy wypisów źródłowych z archiwów kapitulnych krakowskich do dziejów katedry i Zamku na Wawelu, doprowadzone do połowy wieku XVI. Tom I z lat 1440—1500 (1969), omówiony w „Kwartalniku Historii Kultury Materialnej” t. IX (1961) przez Andrzeja Wyrobisza i w „Źródłach do dziejów Wawelu” t. III (1969) przez Olę Łaszczynską; t. II z lat 1501—1515 (1965), omówiony w „Studiach Źródłoznawczych” t. XIV (1969) przez Feliksa Lenarta oraz t. III z lat 1516—1525 (1970), omówiony w „Rocznikach Teologiczno-Kanonicznych” (1971) przez ks. Bolesława Kumora.

Złoty dom królestwa. Studium z dziejów krakowskiego cechu złotników od czasu jego powstania (ok. 1370 r.) do połowy w. XV (Warszawa 1968) stanowi oryginalnie ujętą próbę przedstawienia dziejów rzemiosła złotniczego w Krakowie, od Kazimierza Wielkiego do panowania Kazimierza Jagiellończyka¹⁴. Jest to dzieło wielkiej wagi zarówno dla historyka Krakowa, jak i dla badacza dziejów polskiego średniowiecza. Na podstawie bowiem archiwaliów i analizy stylistyczno-porównawczej oraz metody ikonologicznej doszedł tam autor do interesujących wyników.

Rozwiązał też ks. prof. Przybyszewski problem dwóch katedr krakowskich — przedromańskiej i romańskiej; zajął się Długoszem (artykuł w „Tygodniku Powszechnym” 1980 i praca o Kapitułe krakowskiej za czasów Długosza w księdze ku czci Długosza (1980); napisał książkę o kościołach pielgrzymkowych (1979) i złożył do druku (na ręce prof. Jerzego Szablowskiego) pionierską pracę o dziejach artystycznych katedry krakowskiej w XVIII wieku.

Spośród prac ks. Przybyszewskiego z zakresu historii wymienić należy zwłaszcza *Dzieje kościelne Krakowa w czasie okupacji 1939—1945* (Kraków 1948); wykorzystał tu materiały archiwalne Kurii Metropolitalnej w Krakowie, podkreślając ogrom zasług Księcia Metropolity Sapiehy; praca zbiorowa: *Posoborowe publikacje teologiczne w Polsce* (Warszawa 1969), wersja francuska (Warszawa 1970); *Biskup Pelczar* (Rzym 1975). Wniósł w te prace nie tylko wkład redaktorski, ale i autorski. Wymienił tutaj również należy fundamentalne studium o Królowej Jadwidze oraz rozprawę o św. Stanisławie Biskupie, w której autor zajął się genezą konfliktu biskupa z królem na tle historycznym. Z perspektywy czasu nie trudno zauważyć, że ks. prof. Przybyszewski jest także historykiem i archiwistą — dlatego też przez poszukiwania źródłowe mógł wzbogacić wyniki badań z zakresu historii sztuki.

Jest również ks. Przybyszewski autorem wielu biogramów w *Polskim Słowniku Biograficznym* (1961 — *Mikołaj Haberschrack*; 1963 — *Jakub z Kutnej Hory*; 1965 — *Jerzy, malarz*), w *Hagiografii Polskiej* t. I (1971 — *Bronisława*, ok. 1200—1250, norber-

¹⁴ J. Pasierb, *op. cit.*, s. 172.

tanka, błogosławiona; Izajasz Boner) i w *Słowniku Pracowników Książki Polskiej* (1972 — Abraham — kopista; *Samostrelnik Stanisław*) oraz w *Encyklopedii Katolickiej* t. I (1973 — Asyż, Ateny, Augsburg).

Dziś historycy i historycy sztuki w dużym stopniu opierają się na wynikach źródłowych prac ks. prof. Przybyszewskiego, bez uwzględnienia których nie można podejmować poważnych studiów naukowych. Wyniki badań ks. Profesora są przez innych uczonych przeważnie potwierdzane i powszechnie przyjmowane. Stąd też zapraszany jest ks. Profesor na liczne sesje naukowe w wielu stowarzyszeniach i instytucjach naukowych.

Zaznaczyć jeszcze przy końcu należy, że sam ks. Profesor za najważniejsze swoje osiągnięcie uważa rezultaty swych badań nad postaciami św. Stanisława Biskupa i królowej Jadwigi, które zamknęły wszelkie na ten temat dyskusje i spory.

Ks. Bolesław Przybyszewski „należy dziś do czołowych pracowników naukowych w zakresie historii Kościoła w Polsce, jest bezspornym autorytetem. Szereg jego ustaleń wzbogaciło na trwałe dorobek polskiej myśli naukowej w zakresie dziejów Kościoła w Polsce, archeologii chrześcijańskiej, historii kultury i sztuki”¹⁵. Opinie te zgodnie uznają również profesorowie Uniwersytetu Jagiellońskiego, niejednokrotnie stwierdzając, że „Ks. prof. Bolesław Przybyszewski, najlepszy obecnie znawca krakowskich archiwaliów kościelnych, zapisał się na trwałe w dziejach polskiej historii sztuki”¹⁶ i kultury.

Dla zobrazowania działalności pedagogicznej ks. prof. Przybyszewskiego, która w powyższym biogramie została tylko zarysowana, załączam poniżej kalendarium jego pracy dydaktycznej, świadczące o nieprzerwanej w ciągu półwiecza pracy nad kształtowaniem świadomości duchowej, kapłańskiej i kulturalnej oddanych jego pieczy alumnów.

KALENDARIUM PRACY DYDAKTYCZNEJ KS. PROF. B. PRZYBYSZEWSKIEGO

A. Wykłady z historii Kościoła i archeologii chrześcijańskiej:

1. W czasie okupacji niemieckiej 1939—1945 w Krakowskim Metropolitalnym Seminarium (historia Kościoła Powszechnego za ks. bpa Michała Godlewskiego i historia Kościoła w Polsce za ks. prof. Tadeusza Glemmę).
2. W r. 1950 (historia Kościoła Powszechnego) w Naukowym Instytucie Katolickim (NIK).

¹⁵ J. Mitkowski, *op. cit.*

¹⁶ L. Kalinowski, Ks. Bolesław Przybyszewski, jego dorobek naukowy (maszynopis).

3. W roku akademickim 1961/62, 1963/64 i 1965/66 (historia Kościoła Powszechnego) w Wyższym Instytucie Katechetycznym (WIK).
4. W Wyższym Seminarium Duchownym ks. Sercanów w Stadnikach 1965/66.

B. Wykłady z historii sztuki kościelnej i archeologii chrześcijańskiej:

1. W czasie okupacji — w diecezjalnym Seminarium Duchownym Częstochowskim (1944 r.) i na nowo od r. 1963 (zabytki Krakowa).
2. W Wyższym Seminarium Duchownym OO. Franciszkanów w Krakowie w roku akad. 1955/56, 1959/60, 1962/63.
3. W Wyższym Seminarium Duchownym OO. Bernardynów w Kalwarii Zebrzydowskiej w roku akad. 1957/58, 1960/61 i 1964/65.
4. W Wyższym Seminarium Duchownym OO. Cystersów w Mogile w roku akad. 1959/60.
5. W Wyższym Seminarium Duchownym OO. Cystersów w Szczyrzcycu w roku akad. 1959/60.
6. W Wyższym Instytucie Katechetycznym w Krakowie w r. 1960/61, 1962/63 i 1964/65.
7. W Wyższym Seminarium Duchownym OO. Kapucynów w Krakowie w r. 1960/61.
8. W Wyższym Seminarium Duchownym OO. Paulinów w Krakowie w roku akad. 1961/62, 1965/6.
9. W Wyższym Seminarium Duchownym XX Sercanów w Krakowie w roku akad. 1961/62, 1962/63 i 1965/66.
10. Od roku akad. 1963/64 do chwili obecnej na Papieskim Wydziale Teologicznym i w Metropolitalnym Seminarium Duchownym w Krakowie.

C. Seminaria naukowe z historii Kościoła, z archeologii chrześcijańskiej i z historii kościelnej:

1. Z historii Kościoła Powszechnego w Wyższym Seminarium Duchownym XX Sercanów w Stadnikach w roku akad. 1965/66;
2. Z historii sztuki kościelnej w Wyższym Instytucie Katechetycznym w Krakowie w roku akad. 1965/66;
3. Na Papieskim Wydziale Teologicznym (dotąd).

WYKAZ PRAC NAUKOWYCH, ARTYKUŁÓW I KOMUNIKATÓW
KSIĘDZA PROF. DR. B. PRZYBYSZEWSKIEGO
OPUBLIKOWANYCH W LATACH 1947—1980

1947

1. *Wiadomości do historii budowy pomników królów Michała Korybuta Wiśniowieckiego i Jana III Sobieskiego na Wawelu, zaczerpnięte z Archiwum Kapituły Metropolitalnej Krakowskiej*, „Spraw. PAU.” T. 48: 1974 nr 8 s. 209—211.
2. *Architekt Franciszek Placidi donatariusz biskupstwa krakowskiego*, „Spraw. PAU.” T. 48: 1974 nr 8 s. 211—213.

1948

3. *Jak nazywał się Stanisław z Krakowa, cysters z Mogiły, iluminator?* „Spraw. PAU.” T. 49: 1948 nr 7 s. 338—340.
4. *Benedykt Sandomierzanin, budowniczy królewski z pierwszej połowy XVI wieku*, „Spraw. PAU.” T. 49: 1948 nr 9 s. 272—274.
5. *Dzieje kościelne Krakowa w czasie okupacji 1939—1945. Osobne odbicie z „Rocznika Krakowskiego” XXXI (druk 1948 — na skutek zakazu cenzury nie ukazało się) s. 87—138.*
6. *Wiadomości do historii budowy pomników królów Michała Korybuta Wiśniowieckiego i Jana III Sobieskiego, zaczerpnięte z Archiwum Kapituły Metropolitalnej w Krakowie*, „Prace Komisji Historii Sztuki PAU.” R. IX: 1948 s. 247—250.
7. *Architekt Franciszek Placidi donatariusz biskupstwa krakowskiego*, „Prace Komisji Historii Sztuki PAU.” R. IX: 1948 s. 250—252.

1949

8. *Kościół parafialny w Zielonkach pod Krakowem z pierwszej połowy XVI w.*, „Spraw. PAU.” T. 50: 1949 nr 2 s. 40—42.
9. *Zatarg Andrzeja Zebrzydowskiego, kanonika (później biskupa) krakowskiego, z muratorami włoskimi*, „Spraw. PAU.” T. 50: 1949 nr 2 s. 42—43.
10. *Kto wykonał tryptyk bodzentyński?*, „Spraw. PAU.” T. 50: 1949 nr 6 s. 278, 379.
11. *Jerzy, malarz krakowski 1501—1520*, „Spraw. PAU.” T. 50: 1949 nr 10 s. 566—567.

1950

12. *Projektowana budowa kaplicy Saskiej przy katedrze krakowskiej*, „Spraw. PAU.” T. 51: 1950 nr 7 s. 458—460.

1951

13. *Testament Adama Negowicza*, „Spraw. PAU.” T. 52: 1951 nr 2 s. 74—75.
14. *Abraham, krakowski pisarz ksiąg*, „Spraw. PAU.” T. 52: 1951 nr 2 s. 76—77.
15. *Stanisław Samostrzelnik*, „Spraw. PAU.” T. 52: 1951 nr 2 s. 77—80.
16. *Pochodzenie Bartłomieja Berrecciego*, „Spraw. PAU.” T. 52: 1951 nr 4 s. 288.
17. *Nieznane archiwalia dotyczące Wita Stwosza*, „Spraw. PAU.” T. 52: 1951 s. 587—589.
18. *Stanisław Samostrzelnik*, „Biuletyn Historii Sztuki” T. 13: 1951 s. 47—87.
19. *Ostatnia choroba kardynała Sapiehy*. „Tygodnik Powszechny” z dnia 18 XI 1951, nr 46.
20. *Nieznane archiwalia dotyczące Wita Stwosza*, „Biuletyn Historii Sztuki” T. 14: 1952 s. 62—66.
21. *Wiadomości źródłowe do budowy kościoła parafialnego w Niedźwiedziu w powiecie miechowskim*, „Spraw. PAU.” T. 53: 1952 s. 69—70.
22. *W sprawie autorstwa obrazów augustiańskich w Krakowie*, „Spraw. PAU.” T. 53: 1952 s. 70—71.
23. *Z poszukiwań archiwalnych za mistrzem tryptyku książnickiego*, „Spraw. PAU.” T. 53: 1952 s. 71—72.
24. *Przemiany katedry na Wawelu w XVIII w. (opracowanie wspólne z drem Józefem Lepiarczykiem)*, „Spraw. PAU.” T. 53: 1952 s. 1.

1955

25. *Muratorzy i kamieniarze zajęci przy budowie Zamku królewskiego na Wawelu 1502—1536*, „Biuletyn Historii Sztuki” T. 17: 1955 s. 149—161.

1956

26. *(M. Ventutelli), Zagadka kościoła Najśw. Salwatora w Krakowie*. „Tygodnik Powszechny” z dnia 8 I 1956, nr 2.
27. *Gdzie urodził się Wit Stwosz?* „Kierunki” z dnia 25 VI 1956 r. I nr 6.

1959

28. *Na siedemsetlecie śmierci błogostawionej Bronisławy (1259—1959)*. „Notificationes e Curia Metropolitana Cracoviensi” 1959 nr 8—9 s. 238—243.

1960

29. *Wypisy źródłowe do dziejów Wawelu z archiwaliów kapitulnych i kurialnych krakowskich 1440—1500*, wybrał i opracował... „Źródła do dziejów Wawelu” T. 3: 1960 s. XV, 154.

1961

30. *Mikołaj Haberschrack (2 poł. XV w.)*, malarz krakowski. *Polski Słownik Biograficzny*, T. 9: 1961 s. 215.
31. *Powstanie i autorstwo polptyku olkuskiego*, „Sprawozdania z posiedzeń Komisji Oddziału PAN w Krakowie. Lipiec—grudzień 1961 s. 404—406.

1962

32. *Matka Boża Ludźmierska*, „Tygodnik Powszechny” z dnia 29 VII 1962 r. nr 30.

1963

33. *Święty Wincenty Kadłubek jako biskup krakowski (1208—1218)*, „Notificationes e Curia Metropolitana Cracoviensi” 1963 nr 1—2 s. 68—77.
34. *Marcin Czarny — późnogotycki malarz krakowski*, „Studia Renesansowe” III, Wrocław—Warszawa—Kraków 1963 s. 252—266.
35. *Jakub z Kutnej Hory (w. XV/XVI)* *Polski Słownik Biograficzny* T. 10: 1963 s. 359.

1964

36. *Na sześćsetlecie konsekracji krakowskiej katedry 1364 — 28 III 1964*, „Notificationes e Curia Metropolitana Cracoviensi” 1964 nr 5—6 s. 135—140.

1965

37. *Jerzy (ok. 1501)*, malarz krakowski, *Polski Słownik Biograficzny*. T. 11: 1965 s. 187.
38. *Wypisy źródłowe do dziejów Wawelu z archiwaliów kapitulnych i kurialnych 1501—1515*, „Źródła do dziejów Wawelu” T. 4: 1965 s. XL, 164.
39. *Powstanie i autorstwo polptyku olkuskiego*, „Folia Historiae Artium” T. 2: 1965 s. 83—95.
40. *Stanisław ze Skalbmierza (ok. 1370—1481)*, szkic biograficzny, „Notificationes e Curia Metropolitana Cracoviensi” 1965 nr 9—10 s. 238—242.

1966

41. *Prandota z Białaczewa, biskup krakowski 1242—1266*, „Notificationes e Curia Metropolitana Cracoviensi” 1966 nr 5—6 s. 132—142.
42. *Wspomnienie o ks. Wojciechu Blaszyńskim, proboszczu w Siedzynie koło Makowa Podhalańskiego (1844—1866) w stulecie jego śmierci*, „Notificationes e Curia Metropolitana Cracoviensi” 1966 nr 5—6 s. 151—156.

1967

43. Rec.: *Jerzy Gomoliszewski, Kościół Św. Anny w Krakowie. Dokumentacja geodezyjno-inwentaryzacyjna*, Warszawa 1967 s. 365 (550 rycin), *Collectanea Theologica XXXVII fasc. II s. 194—196*.

1968

44. *Złoty dom królestwa. Studium z dziejów krakowskiego cechu złotniczego od czasu jego powstania (ok. 1370) do połowy wieku XV*, Warszawa 1968 s. 190.
45. *Początki architektury kościelnej przed czasami Konstancyi Wielkiej*, „Studia Theologica Varsaviensia” R. VI 1968 nr 2 s. 29—38.

1969

46. *Posoborowe publikacje teologiczne w Polsce*. Praca zbiorowa pod redakcją ks. J. Myśkowa i ks. Bolesława Przybyszewskiego, Warszawa 1969.
47. *Zagadnienie odnowy liturgicznej w polskiej teologii posoborowej w: Posoborowe publikacje teologiczne w Polsce*, Warszawa 1969 s. 167—219.
48. *Udział ośrodków naukowych i wydawnictw w dziele posoborowej odnowy w Polsce w: Posoborowe publikacje teologiczne w Polsce*, Warszawa 1969 s. 344—377.
49. *Z poszukiwań archiwalnych za warsztatami malarskiej szkoły krakowsko-sądeckiej*, „Analecta Cracoviensia” T. 1: 1969 s. 434—447.

1970

50. *Wypisy źródłowe do dziejów Wawelu z archiwaliów kapitulnych i kurialnych krakowskich 1516—1525*, wybrał i opracował... „Źródła do dziejów Wawelu” T. 5: 1970 s. XXI, 306.

51. *Le renouveau liturgique de la théologie postconciliaire en Pologne*. Dans: *Publications théologiques postconciliaires en Pologne*, Varsovie 1970 p. 193—214.
52. *Les publications des centres scientifiques et des maisons d'édition dans l'oeuvre de renouveau postconciliaire en Pologne*, Ouvrage collectif, rédacteur Józef Myśków, Académie de Théologie Catholique, Varsovie 1970 p. 296—336.
53. *Krakowski ośrodek malarski Karpentariuszów w połowie XV wieku*. „Spraw. z posiedzeń Komisji i Oddziału PAN w Krakowie” T. 14/1. Kraków 1970 s. 162—163.

1971

54. *O błogosławionym Izajaszu Bonerze*. „Postulatorski Ośrodek Studiów. Biuletyn Informacyjny”. R. V nr 5 (33) 1971 s. 35—39.
55. *Na pięćsetną rocznicę śmierci błogosławionego Izajasza Bonera, augustianina i profesora teologii na Uniwersytecie Krakowskim (zm. 1471)*, „Notificationes e Curia Metropolitana Cracoviensi” 1971 nr 7—9 s. 232—236.
56. Współautorstwo pracy zbiorowej: *Katalog zabytków sztuki w Polsce*. T. 4. *Miasto Kraków*, cz. II, *Kościół i klasztory śródmieścia I*, Warszawa 1971.
57. *Głos w dyskusji w czasie Ogólnopolskiej konferencji naukowej w Poznaniu 22 i 23 X 1969, poświęconej sztuce średniowiecznej w Wielkopolsce*, „Biuletyn Historii Sztuki” T. 33: 1971 s. 208.
58. *Bronisława (ok. 1200—1259), norbertanka, błogosławiona W: Hagiografia polska. Słownik bió-bibliograficzny, dzieło zbiorowe pod red. O. Romualda Gustava OFM, T. I, Poznań 1971 s. 203—215.*
59. *Izajasz Boner (ok. 1399—1472), augustianin, profesor zwany błogosławionym W: Hagiografia polska T. I, Poznań 1971 s. 414—426.*

1972

60. *Krakowski ośrodek malarski Karpentariuszów w połowie XV wieku*, „Folia Historiae Artium” T. 8: 1972 s. 151—159.
61. *Abraham (zmarły po r. 1515), kopista, Słownik Pracowników Książki Polskiej*, Warszawa—Łódź 1972 s. 1.
62. *Samozrzelnik Stanisław, Słownik Pracowników Książki Polskiej*, Warszawa—Łódź 1972 s. 785—786.
63. *Św. Stanisław na tle swoich czasów. Referat wygłoszony na konferencji plenarnej Episkopatu Polski*, „Notificationes e Curia Metropolitana Cracoviensi” 1972 nr 9—10 s. 181—197.
64. *Św. Jan Kanty. Wspomnienie w pięćsetną rocznicę śmierci (zm.*

24 XII 1472), „Notificationes e Curia Metropolitana Cracoviensi” 1972 nr 9—10 s. 213—221.

65. *Działalność organizacyjna księdza biskupa Wincentego Urbana w Archiwum i Muzeum Diecezjalnym oraz w Bibliotece Kapitulnej we Wrocławiu*, „Studia Theologica Varsaviensia” R. X: 1972 nr 2 s. 45—64.
66. *Organizacja sesji naukowej poświęconej dziejom Polski i Krakowa w XI wieku, urządzona w dniach 29—30 listopada 1972*, „Tygodnik Powszechny” z dnia 7 I 1973 nr 1.
67. *Chrystocentryzm w „Sądzie Ostatecznym” Michała Anioła*, „Analecta Cracoviensia” T. 4: 1972 s. 379—407.
68. *Sesja naukowa poświęcona dziejom Polski i Krakowa w XI wieku, odbyta w dniach 29—30 XI 1972*, „Analecta Cracoviensia” T. 4: 1972 s. 442—445.

1973

69. *Sprawozdanie z posiedzeń Sesji Historii Sztuki Kościelnej w: Teologia a antropologia. Kongres teologów polskich 21—23 II 1971*, Redakcja ks. Marian Jaworski i ks. Adam Kubiś, Kraków 1973 s. 336—341.
70. *Św. Jan Kanty a teologia*, „Postulatorski Ośrodek Studiów. Biuletyn Informacyjny” R. VII nr 10 1973 s. 101—195.
71. *Św. Jan Kanty jako patron Roku Teologii Polskiej*, „Postulatorski Ośrodek Studiów. Biuletyn Informacyjny” R. VII nr 12 (84) 1973 s. 129—134.
72. *Asyż. Encyklopedia katolicka t. 1, Lublin 1973 s. 1021.*
73. *Ateny. Encyklopedia katolicka t. 1, Lublin 1973 s. 1046—1047.*
74. *Augsburg. Encyklopedia katolicka t. 1, Lublin 1973 s. 1063—1064.*

1974

75. *Kult błogosławionej Jadwigi Królowej w narodzie polskim*, „Postulatorski Ośrodek Studiów. Biuletyn Informacyjny” R. VIII, nr 10 (94), 1974 s. 141—145.

1975

76. *Postać biskupa Pelczara na tle epoki w: Biskup Pelczar. Materiały z sesji naukowej poświęconej życiu i działalności Sługi Bożego J. S. Pelczara, odbytej w Krakowie dnia 21 III 1974*, pod red. ks. Bolesława Przybyszewskiego i s. Karoliny Kasperkiewicz, Rzym 1975.
77. *Głos w dyskusji na Sesji Naukowej poświęconej życiu i działalności Sługi Bożego J. S. Pelczara W: Biskup Pelczar. Materia-*

- ły z sesji naukowej poświęconej życiu i działalności Sługi Bożego J. S. Pelczara, odbytej w Krakowie dnia 21 III 1974 r., pod red. ks. Bolesława Przybyszewskiego i s. Karoliny Kasperkiewicz, Rzym 1975.
78. *Łączność stolicy krakowskiej z metropolią gnieźnieńską w jubileuszowej radości (1000—1075—1975). Prelekcja wygłoszona w katedrze gnieźnieńskiej dnia 24 IV 1975 r.*, „Notificationes e Curia Metropolitana Cracoviensi” 1975 nr 5—7 s. 121—128.
79. *Dziejowa więź — Wojciech i Stanisław*. „Przewodnik Katolicki” z dnia 18 V 1975 nr 20.
80. *Mazanek Jan Nepomucen (1856—1915)*, Polski Słownik Biograficzny T. 20: 1975 s. 288.
81. *Mazanek Stefan (1895—1950)*, Polski Słownik Biograficzny T. 20: 1975 s. 288—289.
82. *Nazaret polskiego narodu*, „Notificationes e Curia Metropolitana Cracoviensi” 1975 nr 8—10 s. 177—185.
83. *Jadwiga i Wilhelm*, „Analecta Cracoviensia” T. 7: 1975 s. 107—150.

1976

84. *Głos w dyskusji na temat: „Św. Stanisław w Kronice polskiej Kadłubka”*. „Studia Źródłoznawcze (Commentationes) T. XX, Warszawa—Poznań 1976 s. 127—128.
85. *Metropolita krakowski Adam Stefan Sapieha w latach okupacji*. „Tygodnik Powszechny” z dnia 25 VII 1976 r., nr 30.
86. *Kardynał Sapieha jako duszpasterz diecezji krakowskiej w okresie okupacji hitlerowskiej (1939—1945). Referat wygłoszony na uroczystej akademii z okazji 25-lecia śmierci kardynała Adama Stefana Sapiehy 8 V 1976 r.*, „Notificationes e Curia Metropolitana Cracoviensi” 1976 nr 9—10 s. 189—208.
87. *Ideowe problemy w twórczości Eycków, Adoracja Baranka*, „Analecta Cracoviensia” T. 8: 1976 s. 265—391.
88. *Baryczka Marcin*, Encyklopedia katolicka t. 2, Lublin 1976 s. 91—92.
89. *Bonerowie*, Encyklopedia katolicka t. 2, Lublin 1976 s. 789—790.
90. *Błaszyński Wojciech*, Encyklopedia katolicka t. 2, Lublin 1976 s. 467.
91. *Św. Stanisław, biskup krakowski i męczennik, w oczach tradycji ludowej*, „Notificationes e Curia Metropolitana Cracoviensi” 1977 s. 43—56.
92. *Korespondencja dotycząca spraw bł. królowej Jadwigi*, „PostulATORSKI Ośrodek Studiów. Biuletyn Informacyjny” R. XI nr 6 (126), czerwiec 1977 s. 83—86.
93. *Plebania zwierzyniecka w Krakowie w czasie okupacji (w 10*

rocznicę śmierci ks. Ferdynanda Machaya), „Tygodnik Powszechny” z dnia 31 VII 1977 r. nr 31.

94. *Sprawozdanie z sekcji historii sztuki kościelnej W: Teologia nauk o Bogu. Kongres Teologów Polskich 1976*, Kraków 1977 s. 356—367.
95. *Jan van Eyck malarz religijny i portrecista*, „Analecta Cracoviensia” T. 9: 1977 s. 427—446.

1978

96. *Polskie Towarzystwo Teologiczne w Krakowie w: Słownik Polskich Towarzystw Naukowych. T. 1. Towarzystwa działające obecnie w Polsce*, pod red. Leona Łosia, Wrocław—Warszawa—Kraków—Gdańsk 1978 s. 164—166.
97. *Charge d'âmes dans les camps de concentration à Auschwitz w: Commission international d'histoire ecclésiastique comparée (CIHEC). Section IV. Les églises chrétiennes dans l'Europe dominée par le IIIe Reich 1939—1945, Congrès à Varsovie 25 VI—1 VII 1978*, s. IV/42/72—74.
98. *Mons. Adam Stefan Sapieha, archevêque de Cracovie durant l'occupation allemande. Tamże*, s. IV/42/57—77.
99. *Duszpasterstwo w obozie koncentracyjnym w Oświęcimiu*. „Notificationes e Curia Metropolitana Cracoviensi” 1978 nr 7, 8 s. 235—237.
100. *Kościół i hospicjum św. Stanisława w Rzymie*. „Tygodnik Powszechny” z dnia 2 VII 1978 r. nr 27 s. 1—2.
101. *O dobroci kardynała Adama Stefana Sapiehy w: Chrześcijaństwo t. 3*. Pod red. bpa Bohdana Bejze. Warszawa 1978 s. 252—257.

1979

102. *Początki starochrześcijańskiej sztuki obrazowej*, „Folia Historiae Artium” XV (1979) s. 5—24.
103. *Żywoć św. Stanisława (mała poligrafia)*, Kraków 1979 s. 45.
104. *„Sąd Ostateczny” Jana Memlinga w Muzeum Pomorskim w Gdańsku*, „Nasza Przeszłość” T. 52: 1979 s. 107—166.
105. *Monolog króla Bolesława Śmiałego. Z problematyki badań nad sprawą św. Stanisława*, „Analecta Cracoviensia” T. 11: 1979 s. 415—431.

1980

106. *W 500 rocznicę śmierci Jana Długosza*, „Tygodnik Powszechny” z dnia 18 maja 1980 r. nr 20.

107. *W 500 rocznicę śmierci Jana Długosza*, „Notificationes e Curia Metropolitana Cracoviensi” 1980 nr 5—6 s. 126—137.
108. *Dom Długosza*, „Notificationes e Curia Metropolitana Cracoviensi” 1980 nr 5—6 s. 137—140.
109. *Upadek Bolesława Śmiałego*, „Rocznik Krakowski” Kraków 1980 s. 19—38.
110. *Kapituła krakowska za kanonika Jana Długosza w: Długosiana. Studia historyczne w pięćsetną rocznicę śmierci Jana Długosza*, Warszawa 1980 s. 25—84.